

повітря до 0,3 м/с. За таких умов у дітей та вихователів буде оптимальне самопочуття, максимальна працездатність і результативність навчання й виховання.

Звук як чинник навчального середовища утворюють два компоненти: звукова педагогічна інформація та шум – неупорядковані, неперіодичні коливання різної фізичної природи. Шумовий компонент у навчальному середовищі формується вуличним і шумом у приміщенні ЗДО. У приміщеннях гучність шуму та його частотний зміст (висоту шумових звуків) з'ясовують за допомогою спеціального приладу - шумоміра. Робота дошкільників в умовах шуму негативно відображається на їх здоров'ї. Під впливом шуму посилюється газообмін, знижуються моторна і секреторна функції шлунка, прискорюється пульс, частота дихання, підвищується кров'яний тиск. Шум несприятливо впливає на функції нервової системи, викликає запаморочення, головний біль, шум у вухах. Для керівників ЗДО, які безпосередньо несуть відповідальність за санітарно-гігієнічні умови у приміщеннях, пріоритетним завданням є виконання цих вимог, створення належних умов для учасників навчально-виховного процесу [9].

Висновки. Гігієна праці розглядає питання, пов'язані з умовами роботи і їхнім впливом на людський організм; розробляє гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи, спрямовані на поліпшення і збереження здоров'я працівників, підвищення працездатності і продуктивності праці, адже несприятливий вплив на людину санітарно-гігієнічних чинників спричинює відволікання внутрішніх ресурсів людини від основного трудового процесу, несприятливо впливає на техніко-економічні та фізіологічні показники, що відбиваються на настрої та загальному самопочутті працівника. Отже, головна мета поліпшення умов праці полягає у тому, щоб захистити, убезпечити людину від впливу несприятливих чинників зовнішнього середовища, створити всі необхідні передумови для високопродуктивної й безпечної роботи.

Список використаної літератури

1. Гігієна праці, її значення URL: <https://studopedia.org/9-72149.html> (дата звернення: 10.11.2018)
2. Гігієна праці, її значення. Умови праці і чинники їх формування URL: <http://sdamzavas.net/2-53938.html> (дата звернення: 10.11.2018)
3. Кобець В. Коли очікувати на результат? Охорона праці. 2015. – № 9. – С. 40–42.
4. Кононова І. Гігієна праці: рухаємось далі. Охорона праці. 2016. – № 8. – С. 36–38.
5. Кононова І. Больові точки гігієни праці. Охорона праці. 2015. – № 9. – С. 44–45.
6. Кундієв Ю.І. Гігієна праці: підручник. / Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін. – Київ, 2011. – 904с.
7. Основи фізіології праці. Гігієна праці, її значення URL: <https://helpiks.org/8-55183.html> (дата звернення: 10.11.2018)
8. Політико С. В. Гігієна праці в школі. Виховна робота в школі. 2013. – № 6. – С. 51–55.
9. Смирнитська М. Б. Охорона праці в галузі освіти. / М. Б. Смирнитська. – Харків, 2015. – 388 с.

СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ СЬОГОДЕННЯ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

*Бойко Ю.О.
м. Полтава*

Анотація. Стаття присвячена аналізу соціальних факторів впливу на життя і

здоров'я людини. В контексті дослідження подано аналіз тих факторів соціального впливу, що суттєво обумовлюють протікання процесу підвищення якості життя і здоров'я особистості. Розглянуто шляхи здійснення позитивного впливу соціальних чинників на здоров'я і життя населення.

Ключові слова: соціальні фактори, вплив, якість життя, здоров'я, особистість, суспільство, навколишнє середовище.

У контексті соціально-економічних змін, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, проблема збереження життя і здоров'я як найвищих цінностей людського існування займає особливо важливе місце. Здоров'я і якість життя людини залежить від матеріальних умов, суспільних і соціальних установок та природних чинників, які всі разом зумовлюють поведінку особистості, а також її зворотний вплив на ці фактори. Сучасні трансформації суспільного життя обумовлені чисельними змінами соціальної ситуації, суспільної свідомості, ціннісних орієнтацій, що зумовлює пошук нових підходів до створення сприятливого соціального середовища, що забезпечувало б оптимальні та комфортні умови для життєвої реалізації кожної особистості.

Проблему впливу соціальних факторів на життя і здоров'я людини доволі ґрунтовно досліджено у науковій літературі. Теоретичні засади підвищення їх якості досліджували такі науковці, як Е. Буліч, Т. Бойченко, Л. Волкова, О. Дубогай, С. Кондратюк, С. Свириденко та ін. Водночас нові етапи еволюції соціальних систем потребують постійного перегляду підходів до забезпечення життя і здоров'я населення.

Мета статті полягає в аналізі факторів соціального впливу на життя і здоров'я людини.

Соціальні фактори пов'язані з життям людей та їх взаємовідносинами в суспільстві. У цьому понятті відбиваються реально існуюче ставлення відносини людей до природи і один до одного, тобто трудові, виробничі, класові, національні, сімейні, побутові відносини, а також їх матеріальні аспекти.

Соціальні фактори, що впливають на життя і здоров'я людини, можна поділити за групами:

- соціально-економічні, що зумовлюють види, форми участі та відповідальність різних ланок соціально-економічних структур у збереженні та зміцненні здоров'я своїх членів, створення нормативних умов для професійної діяльності;

- правові, спрямовані на правове забезпечення прав громадян на здоров'я та регламентуючі механізми їх реалізації через державні та недержавні господарські та соціальні інститути на державному, територіальному та муніципальному рівнях за участю самих громадян;

- соціально-медичні, що забезпечують діагностику стану здоров'я, проведення лікування, розробку рекомендацій з формування здорового способу життя та ефективну профілактику захворювань;

- соціально-біологічні, що розглядають стан здоров'я в залежності від статі, віку, спадковості;

- соціокультурні, пов'язані з формуванням культури здоров'я, психологічним кліматом у родині, організацією дозвілля населення, популяризацією здорового способу життя з урахуванням національних, релігійних та інших ідей, традицій і обрядів;

- екологічні, що зумовлюють адекватний для здорового способу життя стан навколишнього середовища та раціональне природокористування, особливості клімату;

- особистісні, які орієнтують кожну людину на формування, збереження і

зміцнення свого здоров'я, тісно пов'язаного з розвитком загальної культури і розумінням особистої відповідальності за своє здоров'я [5, с. 44].

Якість здоров'я і його інтегральне вираження - очікувана тривалість життя – залежать від різних факторів: природних, еколого-гігієнічних, виробничих, але, в першу чергу, від соціально-економічних.

Згідно з оцінкою експертів ВООЗ, здоров'я громадян на 50% залежить від соціально-економічних умов і способу життя, найважливішою складовою якого є харчування. Зв'язок між станом здоров'я і зайнятістю, рівнем доходів, соціальним захистом, житловими умовами чітко простежується у всьому світі [4, с. 17].

Дослідження зв'язку між показниками здоров'я (дитяча смертність, очікувана тривалість життя чоловіків і жінок) і валовим внутрішнім продуктом на одиницю населення з урахуванням паритету купівельної спроможності показало тісну залежність між цими показниками [4, с. 17].

Очікувана тривалість життя пов'язана з величиною прожиткового мінімуму. Цей показник відображає вартісну оцінку натурального набору продуктів харчування, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення його життєдіяльності, а також витрат на непродовольчі товари та послуги, податки та обов'язкові платежі, виходячи з частки витрат на ці цілі груп населення з низькими доходами.

Харчування забезпечує нормальний розвиток дітей, сприяє профілактиці захворювань, продовженню життя і створює умови для адекватної адаптації людини до навколишнього природного середовища. Тому питання здорового харчування є одним з найголовніших у реалізації соціальної політики держави. Успішне розв'язання проблеми харчування залежить також від створення умов для виготовлення якісних і безпечних продуктів харчування.

Докорінні зміни в структурі харчування людини не дозволяють сьогодні забезпечити традиційними шляхами організм усіма необхідними речовинами. Це призвело до негативних наслідків у здоров'ї населення, а саме поширення серед дорослих різних форм ожиріння і, як наслідок, зростання захворювань, в основі яких порушення вуглеводного і ліпідного обміну, — атеросклероз, ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, цукровий діабет; порушення імунного статусу; збільшення захворювань, пов'язаних з дефіцитами мінералів і мікроелементів.

Характерними рисами харчування населення України є дефіцит більшості вітамінів та мінеральних речовин, тваринних білків, особливо у населення з низькими доходами. Їх недолік замінюється продуктами з високим вмістом вуглеводів (хліб, картопля), надлишок яких в раціоні становить небезпеку для здоров'я населення. Щорічно від 16 до 22% проб харчових продуктів не відповідають нормам за санітарно-хімічними та від 18 до 28% - за санітарно-мікробіологічними показниками [1, с. 6].

На стан здоров'я людини великий вплив мають житлові умови, серед яких наявність водопроводу, центрального опалення та газу. Але руйнування житлового фонду, зростання оплати житлово-комунальних послуг, низький розмір оплати праці в установах бюджетної сфери та пенсій веде до соціальної маргіналізації найбідніших верств населення і викликає зворотний епідеміологічний перехід.

За даними І. Василяшко, основним джерелом втрат здоров'я є розростання маргінальних верств населення і збільшення ризиків смертності від екзогенних та зовнішніх причин (туберкульоз, пневмонії, цирози різної етіології, тілесні пошкодження, отруєння алкоголем, неточно визначених ознак захворювання). Алкоголізм, паління і наркоманія вкрай негативно впливають на здоров'я людини і часто є причиною смерті. Порушується розумова і фізична працездатність, відбувається розлад функцій багатьох органів і систем організму, особливо ЦНС [2, с. 7].

Гострою соціальною проблемою сучасності є злочинність. Кількість зареєстрованих у світі злочинів зростає в середньому на 5% щороку. Особливо швидко

зростає частка злочинів, що належать до категорії тяжких (убивства, нанесення тілесних ушкоджень, гвалтування тощо). В умовах економічної кризи, нерівномірності суспільного розвитку, різкого падіння рівня життя, значних прогалин у законодавстві та інших негативних чинників збільшується кількість людей, які схильні до скоєння кримінальних злочинів. Висока питома вага вбивств і нанесення тяжкої шкоди здоров'ю свідчить про високу агресивності населення, що негативно позначається на тривалості його життя.

На основі оцінки впливу природних умов на здоров'я населення вони розділені на кілька груп – від комфортних до екстремальних. Наприклад, північні райони, які характеризуються дискомфорними і екстремальними природними умовами, відрізняються більш низькою тривалістю життя в порівнянні з територіями з комфортними природними умовами [3, с. 11].

Соціальні фактори впливу досить тісно пов'язані між собою. Чим вищий їх негативний рівень, тим нижча тривалість життя і показники здоров'я людини. У процесі посилення диференціації населення за рівнем доходів відбувається погіршення основних соціальних характеристик: скорочення середньої очікуваної тривалості життя, зростання смертності в працездатному віці; прискорене поширення соціальних хвороб, алкоголізму і наркоманії, наявність високого рівня злочинності.

Позитивний вплив соціальних чинників на здоров'я і життя населення характеризується наявністю відносної стабільності рівня і якості життя, благоустрою житлового фонду, соціального забезпечення з перевищенням величини прожиткового мінімуму, розвинених ринкових відносин. Необхідна активна участь людини в процесі формування умов життя, її адекватна реакція на зміну умов навколишнього середовища, а також праця, побут, задоволення матеріальних і духовних потреб у суспільному житті, норми і правила поведінки. Профілактика шкідливих звичок і соціальних хвороб в рамках превентивної освіти передбачає широку освітню роботу серед різних верств населення і, в першу чергу, серед дітей і молоді.

Отже, у сучасному суспільстві широко поширені фактори, які загрожують життю і здоров'ю людей. Негативними чинниками є шкідливі звички, незбалансоване, неправильне харчування, несприятливі умови праці, моральне і психічне навантаження, малорухомий спосіб життя, погані матеріальні умови, конфлікти в сім'ї, самотність, низький освітній та культурний рівень тощо. Негативно позначається на формуванні здоров'я і несприятлива екологічна обстановка, складні природнокліматичні умови. Істотне значення має схильність до спадкових хвороб і якість медичної допомоги.

Список використаної літератури

1. Авраменко Д. Здоров'я суспільства — здоров'я людини / Д. Авраменко // Безпека життєдіяльності. – 2017. – № 7. – С. 6–7.
2. Василяшко І. Здоровий спосіб життя: проблеми формування / І. Василяшко // Управління освітою. – 2016. – №35. – Вкладка.
3. Івашина Ю. Ю. Чинники формування здорової особистості / Ю. Ю. Івашина // Безпека життєдіяльності. – 2015. – № 1. – С. 11–12.
4. Омельченко С. Здоров'я людини та його джерела / С. Омельченко // Безпека життєдіяльності. – 2017. – № 2. – С. 17–18.
5. Шульга І.М. Проблема здоров'язбереження особистості / І.М. Шульга. – Дніпропетровськ: Маковецький Ю.В., 2015. – 354 с.